

Освітнє середовище педагогічного коледжу як умова професійного саморозвитку майбутніх учителів початкової школи

А. І. Смолюк

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна
Corresponding author. E-mail: smolyuk@gmail.com

Paper received 08.09.2016; Accepted for publication 20.09.2016.

Анотація. В статті проаналізовано особливості освітнього середовища педагогічного коледжу як важливого чинника професійного саморозвитку майбутніх учителів початкової школи. Автором виокремлено функції освітнього середовища: спонукальну (системні умови та чинники так чи інакше спонукають студента до професійного саморозвитку); когнітивно-пізнавальну (більше знань про майбутню професію, опанування професійними навичками сприяє бажанню саморозвиватися у професії); соціально-комунікативну (почуття приналежності до професійної спільноти, цінності професійної взаємодії). Автор доводить, що ефективність майбутньої професійної діяльності для студента залежить не тільки від придбаних професійних знань і умінь, але і від сформованої готовності до професійного саморозвитку. Під освітнім середовищем педагогічного коледжу, зазначається у статті, слід розуміти систему психолого-педагогічних впливів і умов формування майбутнього педагога початкової школи, а також можливостей для його розвитку, що містяться в соціальному і просторово-предметному оточенні. Результатом впливу освітнього середовища педагогічного коледжу на особистість майбутнього педагога є сформована готовність до професійного саморозвитку. Перспективи подальших досліджень автор вбачає у розробці критеріїв готовності до професійного саморозвитку майбутніх учителів початкової школи.

Ключові слова: професійний саморозвиток, освітнє середовище педагогічного коледжу, готовність до професійного саморозвитку.

Актуальність проблеми. Професійний саморозвиток майбутнього учителя початкової школи – тривалий і безперервний процес. Свій початок він бере із проф-орієнтаційної роботи під час навчання у школі на допрофесійному етапі, далі – відшліфовується на етапі професійної підготовки у навчальних закладах і триває у безперервній освіті. Рушійними силами професійного саморозвитку особистості є задоволення професійних, соціальних, ціннісних потреб, які інтеріоризуються у стійкі професійні мотиви. Самі по собі зовнішні умови не можуть істотно вплинути на процес професійного саморозвитку, а потрібне їх системне поєднання з внутрішніми мотивами. Проте, як справедливо зазначають дослідники, освітнє середовище навчального закладу, взаємодія його суб'єктів, ціннісно-мотиваційні відносини, процеси, які у ньому відбуваються, здатне впливати на готовність до професійного саморозвитку, а в кінцевому результаті – визначати траєкторію його подальшого руху.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження «середовищної» проблематики у професійній підготовці педагогів представлені такими науковими напрямками: обґрунтування теорії середовищного (Ю. Мануйлов), полісередовищного (М. Федорова) підходів у освіті, а також концепції середовищно орієнтованого навчання (Т. Менг); розгляд таких семантичних конструктів освітнього середовища як: акмеологічне середовище (А. Деркач, І. Соловйов), професійне середовище (А. Маркова), професійно-креативне середовище (З. Курлянд), інформаційно-освітнє середовище (Л. Панченко); інноваційно-рефлексивного середовища (М. Марусинець, О. Малахова).

Аналіз наукових матеріалів з проблеми професійної підготовки майбутніх учителів засвідчує, що існує освітнє середовище недостатньо активізує і використовує внутрішні ресурси суб'єктів освітньої діяльності, їх творчий потенціал, не орієнтоване на їх повноцінну особистісну самореалізацію, не забезпечує умови для постійного самовдосконалення студентів і

педагогів. Недостатньо враховується активність студентів як суб'єктів освітнього процесу; вводяться інновації слабо пов'язані з програмою саморозвитку викладача і його стилю педагогічної діяльності: професійно-педагогічна підготовка викладачів, яка задовольняє вимоги навчання і виховання студентів у рамках традиційної освітньої парадигми, в нових умовах є малоефективною, недостатньою для професійно-творчого саморозвитку майбутніх фахівців (І. Богданова, Т. Войніленко, В. Докучаєва, Н. Кічук, Н. Ляшова, А. Савченко, Т. Сорочан, О. Сущенко, Н. Тарасевич, Л. Хомич, Л. Хоружа, Н. Червякова, І. Шапошникова). Таким чином, у науковому плані залишається відкритою проблема впливу освітнього середовища навчального закладу на професійний саморозвиток майбутніх педагогів.

Мета статті – на теоретичному рівні дослідити особливості впливу освітнього середовища педагогічного коледжу на професійний саморозвиток майбутніх учителів початкової школи

Виклад основного матеріалу. Поняття «освітнє середовище» є досить багатозначним. Загальноприйнятим є розуміння освітнього середовища як сукупності об'єктивних умов, факторів, компонентів, що сприяють успішному функціонуванню освіти. Наведено деякі з визначень. Так, Р. Пріма вважає, що поняття освітнього й едукативного середовища є синонімами. Однак останнє вона характеризує як сукупність умов, що забезпечують особистісно-професійний розвиток суб'єктів навчально-виховного процесу. [3, с. 235].

На думку В. Бикова, навчальне середовище – це штучно побудована система, структура, складові якої створюють необхідні умови для досягнення цілей навчально-виховного процесу [1].

Категорія «освітнє середовище» використовуються, насамперед, у контексті соціально-педагогічних досліджень як єдність дій школи, сім'ї, позашкільних державних та громадських елементів, інформаційно-культурного середовища; по-друге, як сукупність

матеріальних вимог відповідно до педагогічних, ергономічних, санітарно-гігієнічних принципів організації навчально-виховного процесу. Під терміном «освітнє середовище» дослідник В. Ясвін має на увазі систему впливів і умов формування особистості згідно заданого взірця, а також можливостей для її розвитку, які знаходяться в соціальному і просторово-предметному оточенні [8, с. 14].

Наведене визначення засвідчує вагому роль соціального і просторово-предметного оточення на процес професійного саморозвитку особистості.

Погоджуємося з О. Писарчук у розумінні того, що «освітнє середовище – система впливів і умов формування особистості, а також можливостей для її розвитку, що міститься в просторово-предметному, соціально-комунікаційному, психолого-дидактичному і пізнавально-мотиваційному компонентах» [4, с. 7].

Беручи за основу ідеї, розроблені О. Писарчук, можемо стверджувати, що освітнє середовище впливає на реалізацію удосконалення особистісних проявів та професійне становлення майбутніх педагогів через оптимальну організацію психолого-дидактичного, предметного, соціального оточення та їх взаємодію. Середовище буде розвивальним, якщо воно створює умови для розвитку і саморозвитку кожної особистості з урахуванням індивідуальних особливостей; сприяє особистісному і професійному становленню студентів; ставить їх у ситуації вибору, прийняття самостійних рішень; виховує відповідальне ставлення за результати навчально-пізнавальної діяльності; створює можливості досліджувати, експериментувати, використовуючи при цьому певні засоби, форми педагогічного спілкування і взаємодії.

О. Писарчук розробляє компонентну структуру освітньо-розвивального середовища, яка також є важливою в контексті нашого дослідження. Таким чином, важливим компонентом освітньо-розвивального середовища є просторово-предметний компонент, що охоплює архітектурні особливості будівлі, обладнання, умови навчально-виховного процесу, що стимулюють розвиток особистості.

Соціально-комунікаційний компонент визначають насамперед типом культури, соціальними нормами взаємодії, міжособистісними стосунками педагогів, учнів і батьків.

Психолого-дидактичний компонент спрямований на забезпечення змісту освітнього процесу, що його засвоюють через різноманітні види діяльності, організацію навчання, відповідність методів навчання розвитку учнів. Своєрідним ядром цього компонента є відповіді на запитання «чому навчати?», «як навчати?», «як навчити результативно?», «як вчитися?».

Пізнавально-мотиваційний компонент передбачає формування позитивного ставлення до навчально-пізнавальної діяльності, здатність до постановки значущих цілей, наполегливість та самостійність у їх досягненні, є синтезом пізнавальних процесів, розвинутого інтелекту, волі та емоцій, що забезпечує реалізацію ідей та думок у практичній діяльності, характеризується наявністю у особистості потреби, мотивів, інтересів до пізнання.

До структури освітньо-розвивального середовища належать і суб'єкти освітнього процесу, які формують

його, постійно на нього впливають, але й освітньо-розвивального середовища впливає на кожного суб'єкта освітнього процесу. У цьому контексті освітньо-розвивального середовища можна розглядати і як предмет, і як ресурс спільної діяльності.

В освітньому середовищі кожен суб'єкт освітнього процесу здійснює свою діяльність, використовуючи навчальні, психологічні, просторово-предметні елементи цього середовища в контексті сформованих соціальних відносин. Таким чином, якість освітнього середовища можна визначити як якість просторово-предметного, психолого-дидактичного, соціально-комунікаційного і пізнавально-мотиваційного компонентів, як зміст цього середовища, як якість соціальних відносин у такому середовищі, а також і якість їх зв'язків.

Розвивальний ефект кожного компонента освітнього середовища можна забезпечити лише за наявності комплексу можливостей для саморозвитку всіх суб'єктів освітнього процесу. Цей комплекс охоплює чотири структурні компоненти, які можливо проектувати, моделювати та експертизувати [4].

Середовищний підхід, який презентується дослідниками Ю. Мануйловим, В. Слободчиковим, В. Ясвіним та ін. в інструментальному плані представляє систему дій суб'єкта з середовищем, які спрямовані на перетворення їх в засіб діагностики, проектування та продукування виховного результату [6, с. 37]. Звернення до суб'єктно-середовищного підходу акцентує увагу саме на взаємодії і взаємовпливі середовища і суб'єкта. З позицій суб'єктно-середовищного підходу середовище – це не тільки засіб формування але й засіб розвитку, завдяки якому розширюється суб'єктивний досвід особистості. Суб'єктно-середовищний підхід – це методологічна орієнтація пізнавальної і практичної педагогічної діяльності, яка спрямована на вивчення і використання розвиваючого потенціалу взаємодії середовища і суб'єкта. Адже середовище може вливати на суб'єкт тільки в процесі взаємодії з ним. Суб'єктно-середовищний підхід визначає середовище як засіб і чинник розвитку та продукт соціальної активності суб'єктів освітньо-виховного процесу [2].

Для наукового аналізу такої складної і багатовимірної соціальної реальності, як освітнє середовище, ми використали векторну, тобто логіко-математичну модель і, відповідно, метод знакового функціонального моделювання та методу векторного моделювання освітнього середовища запропоновану В. А. Ясвіним, яка передбачає побудову плоскої системи координат з осями: вісь «залежність – свобода» і вісь «пасивність – активність».

На основі такого моделювання досліджуване освітнє середовище може бути віднесене до одного з чотирьох базових типів: «догматичне освітнє середовище» – сприяє розвитку пасивності і залежності студента; «кар'єрне освітнє середовище» – сприяє розвитку активності, але і залежності студента; «безтурботне освітнє середовище», – сприяє вільному розвитку, але обумовлює формування пасивності студента; «творче освітнє середовище» – сприяє вільному розвитку активного студента.

Освітнє середовище, що склалося в освітньому закладі, можна позначити як «локальне освітнє середовище», на відміну від освітнього середовища в

широкому сенсі, яке теоретично може представляти собою весь Всесвіт. «Локальне освітнє середовище – це функціональне та просторове об'єднання суб'єктів освіти, між якими встановлюються тісні різнопланові групові взаємозв'язки», – пише В. Ясвін [8, с. 175]. З цього визначення випливає, що локальне освітнє середовище – це система відносин між суб'єктами освітнього процесу.

Таким чином, взаємодія між суб'єктами освітнього середовища, якими виступають педагоги, студенти, батьки здатна створити той особливий простір, який сприятиме формуванню готовності до професійного саморозвитку майбутніх учителів початкової школи. І саме взаємодія в системі «освітнє середовище – майбутній педагог» носить двосторонній процес. Тільки через прояви власної суб'єктності, активно-перетворювальної діяльності, студент формує освітнє середовище і, навзаєм, середовище спонукає до професійного саморозвитку.

Як свідчать результати аналізу наукової літератури, для того, щоб освітній простір став розвивальним середовищем, воно має набути таких властивостей:

- гнучкості, що означає здатність освітніх структур до швидкої перебудови відповідно до потреб особистості, навколишнього середовища, суспільства;

- неперервності, що виражається через взаємодію і наступність у діяльності всіх суб'єктів;

- варіативності, у якій передбачено зміну освітньо-розвивального середовища відповідно до потреб суб'єктів в освітніх послугах;

- інтегрованості, що забезпечує вирішення виховних завдань за допомогою посилення взаємодії компонентів, які входять у його структуру;

- відкритості, у якій передбачено широку участь усіх суб'єктів освіти в управлінні, демократизацію форм навчання, виховання та взаємодії;

- налаштованості на спільне діяльне спілкування всіх суб'єктів освітнього процесу, що його здійснюють на основі педагогічної підтримки як особливої, прихованої від очей вихованців позиції педагога [4].

Слушною є думка О. Г. Хмелевої [7] стосовно створення у процесі професійної підготовки майбутніх педагогів аксіологічного простору професійної педагогічної освіти, який реалізується через ціннісні відносини суб'єктів цілісного педагогічного процесу. Функціонування такого аксіологічного простору забезпечується сукупністю психолого-педагогічних умов, зокрема:

- становлення особистісно-творчої, ціннісно-значущої концепції педагогічної діяльності і суті;

- усвідомлення цінності педагогічної діяльності (єдність цінностей освіти, виховання і розвитку);

- розвиток рефлексивної й суб'єктної позиції викладача і майбутнього спеціаліста;

- включення викладача і студентів у інноваційну, ціннісно-значущу педагогічну діяльність;

- орієнтацію суб'єктів аксіологічного простору педагогічної освіти на творчу самореалізацію;

- диференціації й індивідуалізації системи підвищення науково-педагогічної кваліфікації;

- втілення варіативних форм підвищення якості формування ціннісного компонента професійно-педагогічної культури педагогів.

Безумовно, освітнє середовище педагогічного коледжу здійснює різносторонні формувальні впливи на молоду людину. В контексті нашого дослідження важливо усвідомити і проаналізувати взаємоперетин впливу освітнього середовища і професійного саморозвитку майбутнього учителя початкової школи. На підставі аналізу наукових джерел, доходимо висновку, що освітнє середовище педагогічного коледжу може сформувати стійку готовність до професійного саморозвитку майбутнього педагога.

Загалом, діагностично вимірювати рівень професійного саморозвитку доволі складно. Згідно описових методів слід відзначити, що у процесі особистісно-професійного розвитку особистості педагога (на всіх її рівнях за структурно-динамічною концепцією К. Платонова) можна виокремити такі прогресивні зміни:

- зміна спрямованості особистості та її ставлень (кола інтересів, бажань, системи потреб, мотивів: перевага потреб самореалізації та саморозвитку, мотивів досягнення, підвищення креативності);

- накопичення досвіду та підвищення кваліфікації (удосконалення знань, умінь та навичок, зростання компетентності, засвоєння нових алгоритмів розв'язання професійних завдань);

- розвиток уваги, пам'яті, підвищення рівня саморегуляції, здатності до оптимального вибору дій у нестандартних ситуаціях;

- розвиток професійно важливих якостей відповідно до специфіки діяльності; підвищення особистісно-ділових якостей, морально-естетичних якостей та ін.

Дослідники, розглядаючи професійне зростання студентів як динамічний, неперервний процес розгортання їх особистісного потенціалу, потенційних можливостей, заснованих на внутрішній потребі в освіті, як процес удосконалення особистості студента: загальнокультурних і фахових знань; системи інтелектуальних і практичних умінь і навичок; досвіду творчої діяльності; розвинених особистісних і професійно значущих якостей, важливою умовою його ефективності визначає умотивованість діяльності [3; 4; 5]. Так професійна мотивація дозволяє студентам активно прагнути до поповнення професійних знань, оволодіння професійними вміннями, вдосконалення професійних якостей і здібностей, до неперервного самовдосконалення, спонукає і спрямовує діяльність особистості з оволодіння професією.

Розвиток потреби в постійному самовдосконаленні вимагає чіткого усвідомлення мети своєї діяльності, значущості професії, а також оволодіння як уміннями самостійно навчатися (інтелектуальні та організаційні уміння), так і професійними якостями (працьовитість, відповідальність, уважність, посидючість та ін.). Успішність цього процесу забезпечується розробленою індивідуальною програмою вдосконалення, контролем з боку викладачів, постійним самоконтролем за її здійсненням.

Процес професійного саморозвитку майбутнього учителя початкової школи в освітньому середовищі педагогічного коледжу має свої особливості. Активність студента дещо обмежується системою вимог з боку викладачів, змістом навчальних програм, специфікою предмета професійної діяльності. Серед системи педагогічних умов професійного саморозвитку у процесі підготовки майбутнього фахівця можна

виокремити наступні [4].

- орієнтація процесу навчання на формування спрямованості майбутнього спеціаліста на самоактуалізацію та самодетермінацію в майбутній професійній діяльності;

- збагачення змісту навчання системою понять і концепцій, що орієнтують майбутніх фахівців на рефлексію, самопроєктування, самонавчання, самоорганізацію, саморозвиток у сфері професійно значущих якостей особистості.

На нашу думку, освітнє середовище педагогічного коледжу виконує наступні функції: спонукальну (системні умови та чинники так чи інакше спонукають студента до професійного саморозвитку); когнітивно-пізнавальну (більше знань про майбутню професію, опанування професійними навичками сприяє бажанню саморозвиватися у професії); соціально-комунікативну (почуття приналежності до професійної спільноти, цінності професійної взаємодії).

Таким чином, ефективність майбутньої професійної діяльності для студента залежить не тільки від придбаних професійних знань і умінь, але і від сформованої готовності до професійного саморозвитку. Ключовою фігурою перетворень в сучасній освіті виступає викладач, відкритий до педагогічних інновацій, який вільно володіє інтерактивними технологіями навчання, який є не просто носієм сукупності знань і способів їх передачі, а й орієнтований на розвиток особистості студента і саморозвиток в процесі суб'єкт-суб'єктної взаємодії (А. Глузман, В. Кремень, З. Курлянд, Н. Ничкало, О. Савченко, В. Сластьонін).

Процес професійного саморозвитку майбутнього педагога в період його професійної підготовки має своє особливості. Важливими є система педагогічних умов професійного саморозвитку виокремлюють наступні: орієнтація процесу навчання на формування спрямованості майбутнього спеціаліста на самоактуалізацію та самодетермінацію в майбутній професійній діяльності; збагачення.

Слід зазначити, що власне професійний саморозвиток починається з того моменту, коли студент стає суб'єктом власної педагогічної діяльності. На етапі професійної підготовки закладається готовність до професійного саморозвитку.

Готовність до професійного саморозвитку фахівця забезпечується сформованою професійною перспективою розвитку, яка відповідає ціннісним орієнтаціям особистості, а також наявністю навичок саморозвитку.

Для створення умов становлення саморозвитку у майбутніх педагогів, на наш погляд, варто виділити три етапи готовності студентів до професійного саморозвитку:

- позитивне ставлення до професії педагога та реалізації педагогічної діяльності;

- професійно важливі якості та мотиви професійної діяльності, а також прагнення до професійного саморозвитку;

- знання, навички, вміння професійного саморозвитку, які виступають як засоби саморозвитку.

Зазначені складові готовності формуються під впливом умов освітнього середовища навчального закладу. Характеризуючи освітнє середовище педагогічного коледжу як психологічний об'єкт, його визначають як «сформовану поліструктурну систему прямих і непрямих навчально-виховних впливів, компонентів, що реалізуються явно чи приховано репрезентовані психолого-педагогічні настановлення педагогів, які характеризують цілі, завдання, методи, засоби і форми освітнього процесу і його розвивальну функцію» [5, с. 55-59].

Виходячи з вище викладеного доцільно виділити три етапи становлення готовності до професійного саморозвитку:

1) інформаційно-ознайомчий (1-2 курси), коли закладається інформаційна основа діяльності, відбувається інтеріоризація впливів освітнього середовища педагогічного коледжу; формування потреб у професійному саморозвитку; актуалізація ресурсного «поля» прихованих можливостей; розвиток мотивації самовдосконалення.

2) операційно-діяльнісний (2-3 курси): після проходження літньої практики і в ході педагогічної практики на 3 курсі виникає суперечність між сформованими знаннями і відсутністю засобів реалізації педагогічної діяльності відбувається засвоєння компонентів готовності до професійного саморозвитку, розробка перспективи професійного саморозвитку, домінування стійкої мотивації готовності до професійного саморозвитку

3) інтегрально-систематизуючий (4 курс): в ході педагогічної практики студенти приступають до самостійної діяльності, здійснюють управління процесом професійного саморозвитку, виробляють стратегії стійкої програми рефлексивної поведінки, готовності до безперервної освіти.

Висновки. Таким чином, під освітнім середовищем педагогічного коледжу ми розуміємо систему психолого-педагогічних впливів і умов формування майбутнього педагога початкової школи, а також можливостей для його розвитку, що містяться в соціальному і просторово-предметному оточенні. Результатом впливу освітнього середовища педагогічного коледжу на особистість майбутнього педагога є сформована готовність до професійного саморозвитку. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробці критеріїв готовності до професійного саморозвитку майбутніх учителів початкової школи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Биков В. Ю. Навчальне середовище сучасних педагогічних систем [Електронний ресурс] / В. Ю. Биков // Електронний збірник наукових праць Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. – 2010.–№ 1. – Режим доступу : http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp1/Bykov.pdf.
2. Мануйлов Ю. С. Средовой подход в воспитании: дис. д-ра пед. наук / Ю. С. Мануйлов. – М., 1997. – 300 с.
3. Пріма Р. М. Професійна мобільність майбутнього вчителя початкових класів : навчально-методичний посібник / Р. М. Пріма. – Луцьк : Вета, 2007. – 128 с.
4. Писарчук О.Т. Організація освітньо-розвивального середовища в системі підготовки майбутнього вчителя початкової школи / О. Т. Писарчук, автор і укладач. – Тернопіль : Вектор, 2015. – 60 с.

5. Рубцов В.В. Психолого-педагогическая подготовка педагогических кадров для новой школы / В.В. Рубцов // Педагогика. – 2010. – № 5. – С. 55-59.
6. Сорока Г. І. Сучасні виховні системи та технології: [навч.-метод. посіб.] / Г. І. Сорока. – Х., 2002. – 128 с.
7. Хмелева О.Г. Элементы трансформации ценностных

приоритетов в процес се развития педагогического образовательного пространства [Электронный ресурс] / О.Г. Хмелева. – Режим доступа: http://fpo.ru/i/konkurs/Hmeleva_O_G.doc.

8. Ясвин В. А. Образовательная среда: от моделирования к проектированию / В.А. Ясвин. – М.: Смысл, 2001. – 363 с.

REFERENCES

1. By'kov V. Yu. Navchal'ne seredovy'shhe suchasny'x pedagogichny'x sy'stem [Elektronny'j resurs] / V. Yu. By'kov // Elektronny'j zbirny'k naukovy'x prac' Zaporiz'kogo oblasnogo insty'tutu pislyady'plomnoyi pedagogichnoyi osvity'. – 2010.–# 1.– Rezhy'm dostupu : http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp1/Bykov.pdf.
2. Manuylov Yu. S. Sredovoy podhod v vospitanii: dis. d-ra ped. nauk / Yu. S. Manuylov. – M., 1997. – 300 s.
3. Prima R. M. Profesiynna mobil'nist' majbutn'ogo vchy'telya pochatkovy'x klasiv : navchal'no-metody'chny'j posibny'k / R. M. Prima. – Lucz'k : Veta, 2007. – 128 s.
4. Py'sarchuk O.T. Organizaciya osvity'no-rozvy'val'nogo seredovy'shha v sy'stemi pidgotovky' majbutn'ogo vchy'telya pochatkovoyi shkoly' / O. T. Py'sarchuk, avtor i ukladach. – Ternopil' : Vektor, 2015. – 60 s.
5. Rubtsov V.V. Psihologo-pedagogicheskaya podgotovka pedagogicheskikh kadrov dlya novoy shkoly / V.V. Rubtsov // Pedagogika. – 2010. – # 5. – S. 55-59.
6. Soroka G. I. Suchasni vy'xovni sy'stemy' ta tehnologiyi: [navch.-metod. posib.] / G. I. Soroka. – Х., 2002. – 128 s.
7. Hmeleva O.G. Jelementy transformacii cennostnyh prioritetov v proces se razvitija pedagogicheskogo obrazovatel'nogo prostranstva [Elektronnij resurs] / O.G. Hmeleva. – Rezhim dostupu: http://fpo.ru/i/konkurs/Hmeleva_O_G.doc.
8. Jasvin V. A. Obrazovatel'naja sreda: ot modelirovanija k proektirovaniju / V.A. Jasvin. – M.: Smysl, 2001. – 363 s.

The educational environment of the pedagogical collage as the condition of the self development of future primary school teachers

Smolyuk A. I.

Abstract. The features of the educational environment of the pedagogical collage as the meaningful factor of the self development of future primary school teachers are analyzed in the article. The functions of the educational environment are singled out by the author: the incentive (systematic conditions and factors one way or another motivate a student to the professional self development); the cognitive-personal (the amount of knowledge about the future profession, the acquirement of professional skills contributes to desire of self development in the profession); the social-communicative (the feeling of membership to the professional community, values of professional interaction). The author proves that the effectiveness of future professional activity for the student depends not only on acquired professional knowledge and skills, and on formed preparedness to professional self development. As remarked in the article the educational environment is understood as the system of psychology-pedagogical influence and conditions of forming of future primary school pedagogue and possibilities for its development, which are contained in the social and spatially-subject environment. The formed preparedness to professional self development acts as the result of influence of the educational environment. The author sees the perspectives of further investigation in the developing of the criteria of the preparedness to professional self development of the future primary school teachers.

Keywords: *professional self development, educational environment of the pedagogical collage, preparedness to professional self development.*

Образовательная среда педагогического колледжа как условие профессионального саморазвития будущих учителей начальной школы

А. И. Смолюк

Аннотация. В статье проанализированы особенности образовательной среды педагогического колледжа как важного фактора профессионального саморазвития будущих учителей начальной школы. Автором выделены функции образовательной среды: побудительную (системные условия и факторы так или иначе побуждают студента к профессиональному саморазвитию) когнитивно-познавательную (больше знаний о будущей профессии, овладение профессиональными навыками способствует желанию саморазвитию в профессии) социально-коммуникативную (чувство принадлежности к профессиональному сообществу, ценности профессионального взаимодействия). Автор доказывает, что эффективность будущей профессиональной деятельности для студента зависит не только от приобретенных профессиональных знаний и умений, но и от сложившейся готовности к профессиональному саморазвитию. Под образовательной средой педагогического колледжа, отмечается в статье, следует понимать систему психолого-педагогических воздействий и условий формирования будущего педагога начальной школы, а также возможностей для его развития, содержащиеся в социальном и пространственно-предметном окружении. Результатом влияния образовательной среды педагогического колледжа на личность будущего педагога является сформирована готовность к профессиональному саморазвитию. Перспективы дальнейших исследований автор видит в разработке критериев готовности к профессиональному саморазвитию будущих учителей начальной школы.

Ключевые слова: *профессиональное саморазвитие, образовательная среда педагогического колледжа, готовность к профессиональному саморазвитию.*